

2023-10-05
LI2023/03316

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Uppdrag att förbättra prognoser och scenarier för byggande

Regeringens beslut

Regeringen ger Boverket i uppdrag att:

- utreda förbättringar av sin befintliga byggprognos,
- undersöka möjligheter att göra prognoser och scenarier för byggande med olika tidshorisont och bedöma risker och osäkerheter i anslutning till detta,
- analysera och kartlägga behov av nödvändiga indata för ovanstående arbete samt hur statistik och eventuell bearbetning av data kan utvecklas,
- identifiera de myndigheter som gör egna scenarier och kartlägga och sammanställa vilka specifika behov dessa myndigheter har kopplat till scenarier för byggande, och
- föreslå hur Boverket och andra relevanta myndigheter kan samverka för att förbättra och ha mer koordinerade processer vad gäller kunskapsunderlaget för bostadsbyggande och den framtida bostadsmarknaden.

Boverket ska när uppdraget utförs inhämta information och synpunkter från andra myndigheter såsom Statens energimyndighet, Finansinspektionen, Konjunkturinstitutet, relevanta länsstyrelser, Riksbanken, Statistiska centralbyrån och Trafikverket.

Boverket ska senast den 1 mars 2024 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Syftet med uppdraget är att förbättra kunskaps- och beslutsunderlag genom att utveckla Boverkets egen byggprognos och egna scenarier samt kartlägga möjligheterna att koordinera olika myndigheters arbete med prognoser och scenarier. Med prognoser avses här försök till att förutsäga den mest troliga utvecklingen för en eller flera variabler på kort sikt. En beräkning på längre sikt benämns också ibland som en prognos, men i denna text kallas en sådan beräkning för scenario, dvs. en beskrivning av den utveckling som kan förväntas givet att ett antal centrala, men samtidigt förenklade, antaganden är uppfyllda.

För uppdraget får Boverket under 2023 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. - del till KamK. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 15 november 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2024. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Skälen för regeringens beslut

Boverket har de senaste åren tagit fram en byggprognos två gånger per år, i linje med uppgiften i myndighetens instruktion att bl.a. analysera utvecklingen på bostadsmarknaden. I rapporten Boverkets byggprognos, tidigare kallad Boverkets indikatorer, har bland annat en prognos över påbörjade och färdigställda bostäder för innevarande och närmast följande år redovisats. Rapporten används av bland annat Regeringskansliet, länsstyrelser, investerare, byggbranschen och andra aktörer aktiva inom bostadsbyggande.

Flera myndigheter har behov av byggprognoser och scenarier med olika långa tidshorisonter, bland annat Trafikverket och Statens energimyndighet, och det kan finnas andra myndigheter som har liknande behov som kan behöva identifieras. Myndigheters behov av byggprognoser och scenarier kan skilja sig åt avseende exempelvis geografisk nivå och prognosfrekvens.

Riksrevisionen har granskat regeringens och myndigheternas arbete med scenarier på lång sikt (10 år eller mer) eftersom scenarier ofta utgör viktiga beslutsunderlag för regering och riksdag. Riksrevisionen redovisar sin granskning i rapporten Att planera för framtiden – statens arbete med scenarier inom miljö-, energi-, transport-, och bostadspolitiken (RiR 2019:4). Granskningen visar att regeringens styrning av och myndigheternas arbete med scenarier behöver förbättras, och att det i allmänhet finns goda förutsättningar för att scenarierna ska hålla bra kvalitet. Riksrevisionen bedömer dock att det i många delar saknas koordinering och överensstämmelse mellan olika scenarier.

Eftersom det finns flera myndigheter som arbetar med prognoser och scenarier med längre tidsperspektiv, vore det fördelaktigt ur effektivitets- och kvalitetssynpunkt att myndigheternas arbete med prognoser och scenarier i högre grad är koordinerade.

Behovet av utvecklat arbete med prognoser och scenarier kring bostadsbyggande är särskilt tydligt i det bekymmersamma ekonomiska läge som nu råder. Minskad efterfrågan på bostäder tillsammans med ökade produktions- och finansieringskostnader har pressat bostadsbyggandet. Det är angeläget att bostadsbyggandet både prognosticeras och följs upp på ett kvalitetssäkrat sätt som också tar hänsyn till risker och osäkerheter. Det finns exempelvis en osäkerhet i bedömningen av nedgången i bostadsbyggandet på grund av att den preliminära statistiken över antal påbörjade bostäder, som bland annat Boverket använder sig av i sina prognoser, initialt baseras på antalet startbesked som ges av kommuner till byggherrar. Startbesked behöver dock inte innebära att projektet är påbörjat och den initiala uppgiften kan därför efterhand kompletteras med uppgift om tidpunkt för påbörjande. Ledtiderna från planering till färdigställande är betydande när det gäller bostadsbyggande. Det finns därför också ett behov av att försöka tydliggöra med vilken tidsförskjutning olika faktorer, såsom makroekonomiska faktorer påverkar såväl utfall i termer av färdigställda bostäder som själva prognosen i termer av påbörjade samt färdigställda bostäder. En utveckling i analysen av faktiska utfall skulle exempelvis kunna vara att Boverkets redovisning av antalet färdigställda bostäder ett givet år, på sikt, ska kunna delas upp utifrån vilka år beslut om byggstart eller investeringsbeslut fattades för dessa bostäder.

Bostadsmarknadens utveckling spelar en nyckelroll för den finansiella stabiliteten i Sverige. Stora förändringar på marknaden påverkar makroekonomin och därigenom också statens budgetunderlag. Bostadsmarknaden är således en viktig del av Sveriges ekonomi. Det finns därför ett behov av att förbättra kunskapsunderlaget om utvecklingen på bostadsmarknaden.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Birger Axelsson

Kopia till

Finansdepartementet/BA, FMA, PRO, SI, ESA och K
Klimat- och näringslivsdepartementet/E
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/ADM och US
Finansinspektionen
Konjunkturinstitutet
Länsstyrelserna
Riksbanken
Statens energimyndighet
Statistiska centralbyrån
Trafikverket